

їздив Україною, змалював краєвиди та жанрові картини на історичні та етнографічні теми для альбому "Живописная Украина", самотужки створив історико-етнографічний мистецький альбом "Україна і українці", що налічує 18 томів. З цієї метою митець об'їздив всю Україну, взяв найхарактерніше з усіх історико-етнографічних регіонів і зберіг, систематизував та професійно оформив в альбом. Під час цих подорожей він фіксував побачене і почуте, зібравши неповторні свідчення про народну культуру, які містяться у його щоденниках. Однак, за те, що відмовився здати свою колекцію народних скарбів у державний музей, Івана Гончар з тавром "буржуазного націоналіста" був фактично ізольований владою від суспільства. Саме в найкритичніший період ізоляції на початку 1970-х рр. робота над альбомом "Україна і українці" рятувала його від нестерпних провокацій, шантажу, погроз, які він мужньо витримував впродовж майже двох десятиліть переслідувань. Як скульптор, Іван Гончар створив декілька образів Тараса Шевченка, зокрема, у 1950 р. на Всесоюзній художній виставці у Москві було експоновано мармурову статую "Молодий Тарас Шевченко", яку придбала Третьяковська галерея. На хвилі перебудови змінилося ставлення до подвижницької праці Івана Гончара, прийшло офіційне визнання його здобутків, життєвого подвигу. У 1989 р. Івану Гончару було присуджено Державну премію імені Тараса Шевченка.

И. Василик, канд. ист. наук, мл. науч. сотр.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
Л. Крупник, канд. ист. наук, доцент,
Институт криминально-исполнительной службы Национальной академии внутренних дел (Київ, Україна)

ФЕНОМЕН ТАРАСА ШЕВЧЕНКО В ТВОРЧЕСКОЙ СУДЬБЕ ШЕСТИДЕСЯТНИКОВ

Рассмотрен процесс украинского национально-культурного возрождения 1960-х годов, в русле которого происходило новое, актуальное времени прочтение творчества Тараса Шевченко, трактовка его личности. Отображено борьбу с этими тенденциями со стороны советской тоталитарной системы.

Ключевые слова: идеологическая пропаганда, художественный нонконформизм, творческая интеллигенция, шестидесятиничество.

I.Vasylyk, Phd, Junior Researcher
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)
L. Krupnyk, PhD Associate Professor
National Academy of Internal Affairs of Ukraine, Institute of criminally-executive services

PHENOMENON OF TARAS SHEVCHENKO IN THE 1960ES DISSIDENTS' CREATIVE DESTINY

The article deals with the process of Ukrainian national and cultural rebirth of the 1960es, in the course of which the new relevant reading of Taras Shevchenko's works and new treatment of his personality were emerged. The author shows the counteraction of the Soviet system to these tendencies.

Key words: Dissident, Ideological Propaganda, Art Nonconformity, Creative Intelligentsia, The 1960es Dissident movement (shestydesiatnytstvo).

УДК 304.2(=161.2)(100)

Л. Сорочук, канд. філол. наук, наук. співроб.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СОЦІОКУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ ЯК ЧИННИК ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ У ЗАХІДНОМУ СВІТІ

У статті досліджується проблема функціонування та збереження української народної традиції в умовах міграції. Вивчається специфіка українського культуротворення за межами Української держави.

Ключові слова: етнокультурна спадщина, діаспорна культура, фольклорні надбання українців, українці-емігранти.

Досліджуючи феномен українства, особливості його прояву у багатьох сферах буття зумовлює вивчення соціокультурного життя, фольклорних надбань українців як в Україні, так і за межами історичної Батьківщини. Цікавим постає той факт, що українська діаспора не тільки зберегла свою національну своєрідність, а й розвинула і примножила культурну спадщину української нації. Тому, у розробці концепції історичного розвитку української культури фундаментального значення набувають дослідження життєдіяльності української діаспори в контексті загальнонаціонального культурного процесу.

Сотні тисяч, а на загал мільйони українців проживають на теренах Росії, Казахстану, Молдови, Польщі та

Таким чином, постать Тараса Шевченка в період активізації громадської, просвітницької та творчої діяльності української інтелігенції породила нове актуальне часу сприйняття Великого Кобзаря. Це спричинило з боку влади перешкоди та переслідування, оскільки суперечило офіційному трактуванню постаті та творчості Тараса Шевченка як поета-революціонера – саме в такому розрізі його подавала радянська ідеологія. Тому боротьба за відтворення правдивого прочитання Тараса Шевченка стала однією з важливих ідей у діяльності української патріотичної інтелігенції генерації шестидесятників.

Список використаних джерел

1. Велентеєнко А. Іван Миколайчук: розплата за любов до рідного слова. [Електрон. ресурс]. Режим доступу: <http://slovokalinove.blogspot.com/2013/04/blog-post.html>.
2. Коцюбинська М. Вітраж пам'яті // Алла Горська: Червона тінь каліни: Листи, спогади, статті / Ред. та упоряд. О. Зарецького та М. Маричевського. – К.: Спалах ЛТД, 1996. – 240 с.
3. Мельниченко В. Майстер. – К.: Либідь, 2005. – 392 с.
4. Плахотнюк М. Наше діло нам святе // Українська культура. – 1997. – № 1.
5. Скалій Р. Високий лицар. [Електрон. ресурс]. Режим доступу: <http://mikolajchuk.ucoz.ua/publ/5-1-0-23>.
6. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України). – Ф. 1. – Оп. 24. – Спр. 6160.
7. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 25. – Спр. 869.
8. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 31. – Спр. 148.
9. ЦДАГО України. – Ф. 1. – Оп. 32. – Спр. 32.
10. Шудря М. І горів, і яснів, і страждав // Київ. – 2003. – № 5.

Надійшла до редакції 04.03.14

інших держав. На новому місці проживання, в іншомовному середовищі облаштувавши свій побут, українські емігранти створили, здебільшого, досить міцні етнічні спільноти на землях Канади, США, Австралії. Значно меншою є українська діаспора у країнах Західної Європи – у Німеччині, Франції, Англії тощо. Але скрізь завдяки присутності українських емігрантів двадцяте століття позначилося помітним економічним розвитком. Також, у ХХ столітті зростанням організованості й потужною активізацією позначилося українське громадське та культурне життя в західному світі.

Етнічні українці, які мешкають поза політичними кордонами своєї історичної Батьківщини, але не втратили

з нею духовний зв'язок, належать до тих емігрантів, яких в науковій літературі позначають терміном *українська діаспора*.

Українська еміграція відбувалася чотирма основними "хвилями". Перша хвиля – трудова, друга – інтелектуальна, третя – політична й четверта – економічна. Від початків формування й до сьогодення українська діаспора як соціокультурне явище стало об'єктом вивчення для багатьох дослідників. Вивченню різних аспектів української діаспори в усіх його виявах присвячена велика кількість наукових праць у зарубіжній та вітчизняній історіографії. Однією з вагомих робіт про життя української діаспори є дослідження С. Наріжного "Українська еміграція: Культурна праця української еміграції між двома війнами" [7]. Однак тривалий час це джерело інформації було "закритим". Також, лише після здобуття незалежності нашої держави з'явилися праці, що ознайомлюють читача з явищами і процесами громадсько-культурного життя українців за кордоном [1; 9; 10; 11].

Цікавою роботою у сфері дослідження української діаспори є праця Ф. Заставного, де автор подає дані про мову, культуру, шкільництво, традиції та звичаї, мистецьку діяльність, літературу, громадсько-політичне і релігійне життя українців в США. Автор не обминає теми збереження українською діаспорою національних традицій: "Певну роль у збереженні мови, звичаїв та інших культурно-історичних надбань українського народу відіграє церква. Вона сприяла і сприяє консолідації емігрантів за релігійними та національно-етнічними ознаками" [5, с. 23-24]. Важливим є те, що більшість дослідників вказують на високу національну свідомість і велике бажання в українських емігрантів зберегти свою національну ідентичність, мову, традиції й етнокультуру в чужій країні.

Українці другої еміграційної хвилі відрізнялись від першої (кінця XIX століття), трудової, насамперед тим, що були в основному освіченими людьми, лише незначна частина з них була неписьменною. Саме цим пояснюється їх швидке пристосування до нових умов життя і праці, активна участь у громадському житті. Серед цих людей виховано найбільше лідерів громадсько-політичних і культурно-освітніх організацій. Наприклад, "батьком" українського співу називають композитора, диригента і хормейстера Олександра Кошиця. Своєю творчістю О. Кошиць пропагував українську культуру за кордоном, знайомив з мистецтвом українського хорового співу, що став своєрідним каталізатором у пошуків діяльності мистецьких колективів у Північній Америці. У 1929 р. до США прибув Василь Авраменко, який згодом став засновником української народної хореографії. За короткий період він створив понад 50 ансамблів, які діяли по всій країні. Він влаштовував виступи своїх вихованців у багатьох штатах Америки, прагнув до того, щоб з українським мистецтвом познайомилось якомога більше американців. У 1934 р. танцювальний ансамбль В. Авраменка виступив у Метрополітені Хотілося б згадати і складні умови розвитку української літератури на американському континенті, що привело літературознавців і письменників усієї діаспори до об'єднання творчих зусиль. 26 червня 1954 р. в Нью-Йорку було засновано об'єднання українських письменників в еміграції "Слово". Поступово почали формуватися два осередки організованого культурного життя з друкарнями, часописами та журналами у Вінніпезі та Торонто. В Англії в повоєнний період почали виходити часописи "Українська думка", "Наша церква", "Наше слово", "Сурма", "Визвольний шлях".

Варто зауважити, що духовна спадщина народу України включає надбання національної культури українців, що створені як в Україні, так і за її межами (діас-

порна культура). Протягом десятиліть в українській діаспорі зібрано значний духовно-культурний потенціал, українцями створено наукові, літературні, мистецькі цінності. Далеко від рідної землі працювали і працюють багато видатних українських науковців, композиторів, артистів, художників, письменників. Очевидним є те, що мистецькі твори як відомих митців, так і простих людей за тематикою дуже різноманітні. Загалом в фольклорних текстах, в літературних творах, народних картинах, виробках народних майстрів, кінофільмах, п'єсах висвітлюються емігрантські будні українців на тлі загальнолюдських цінностей та проблем, згадуються українські історичні події та національні герої.

Таким чином, соціально-політична ситуація в Україні впродовж тривалого часу (починаючи з XIX ст.), спричинивши чотири емігрантські хвилі, зумовила появу культурологічного феномену – мистецтва та фольклору української еміграції, себто *діаспорної культури*.

Досліджуючи життєдіяльність й досягнення українців та їхніх нащадків, які поселились за тисячі кілометрів від рідної землі, можна впевнено заявити, що вони змогли не лише зберегти національну мову й культуру, а й розвинули їх, вносячи свою вагому частку в розвиток світової культури.

Вагомим показником збереження й розширення культурно-освітніх надбань українців в еміграції є функціонування та розвиток освіти українських дітей. Першою вищою школою став заснований на початку 1921 р. у Відні Український вільний університет (УВУ). Його співзасновниками були професори І. Горбачовський, С. Дністрянський і М. Грушевський. Після закінчення Другої світової війни УВУ відновив свою роботу у Мюнхені. За час існування УВУ видав близько 100 томів "Наукових записок", "Наукових збірників", монографій, мистецьких альбомів. В університеті проводяться наукові конференції, захист дисертацій, стажування науковців з України. Вагомим здобутком української еміграції в сфері освіти й науки став Український науковий інститут (УНІ) в Німеччині, створений у Берліні в листопаді 1926 р. заходами П. Скоропадського. У 1934 р. Інститут став державною інституцією, прикріпленою до Берлінського університету. При Інституті заснували бібліотеку, архів преси і бюро наукової інформації. Тут працювали такі відомі особистості, як В. Липинський, С. Смоль-Стоцький, Д. Чижевський, Б. Лепкий та інші науковці. З кінця 1932 р. в інституті було започатковано серію українознавчих досліджень.

Взірцем збереження української спадщини для української діаспори є багатогранна діяльність в Канаді художніх колективів. "Про їх роль і популярність говорить хоча б той факт, що не буває жодного загально канадського фестивалю чи святкового концерту, в якому б не взяли участь українські співаки, танцюристи, музиканти" [4, с. 200]. Прикладом емігрантського фольклору у минулому є пісні заробітчан – українців-емігрантів, переважно із Західної України. Навіть у теперішній час, попри відстані й життєві негаразди, переселенці збираються докупі з різних куточків країни задля проведення зібрань, народних свят, етнофестивалів, ярмарків тощо. В такий спосіб з різнорегіональних компонентів утворюється нова, доволі мозаїчна фольклорно-етнографічна єдність. Українці одягають національний одяг, виконують обрядодії під час проведення календарних та родинних свят, співають народні пісні, готують національні страви, – і це не весь перелік показників, які презентують нашу фольклорну традицію в світі.

В умовах еміграції осередком національно-культурного життя була церква. Як соціальна інституція вона сприяла збереженню національної ідентичності,

подоланню меншовартості та об'єднанню українців, розсіяних по світу. Визначною постаттю українського православного руху за межами України став митрополит Іларіон (Іван Огієнко). У 1951 р. він очолив Українську греко-православну церкву в Канаді, що виступала носієм української національної ідеї. Заслугою І. Огієнка стало створення першого автентичного (оригінального) перекладу Біблії українською мовою, духовне об'єднання українських православних церков у Канаді, Америці та інших країнах. Це сприяло організаційному оформленню української православної автокефалії, національно-мовній єдності українців діаспори й України, що забезпечувало цілісність українського культурного середовища [6, с. 279].

Велику заслугу в збереженні національних традицій та української ментальності мають громадські та мистецькі осередки українців в зарубіжжі. Члени таких осередків особливу увагу приділяють проблемам вивчення молодими поколіннями рідної мови, літератури та історії, що безумовно, є одним із головних напрямів виховання дітей українських родин і прищеплення культурних традицій. У діаспорі постійно розвивається художня самодіяльність. Це підтверджується діяльністю хорів, танцювальних ансамблів, аматорських колективів.

Значним здобутком української діаспори стало відродження діяльності Наукового товариства ім. Тараса Шевченка (НТШ) як спадкоємця заснованої в 1873 р. у Львові дослідницької установи тієї самої назви. У 1947–1951 рр. президія НТШ перебувала в Мюнхені, а потім переїхала в Сарсель, поблизу Парижа, де знаходиться й тепер. Ще в мюнхенський період НТШ видало першу частину тритомної "Енциклопедії українознавства" та 12 томів інших наукових праць, а у 1954–1959 рр. вийшла десятитомна енциклопедія українознавства (словникова частина).

Українська діаспора поширює у світі українську культуру, зокрема багатство народного мистецтва: пісні, танці, усну народну творчість, вишивку, писанкарство, різьбу по дереву тощо. Одночасно зі створенням українських релігійних, громадських, культурно-освітніх осередків організовуються мистецькі та фольклорні колективи, драматичні гуртки, танцювальні колективи. Причому згадані колективи виникають майже скрізь, де компактно проживали й проживають українці. Народні, релігійне свята, видатні події в українській громаді завершуються виступами колективів художньої самодіяльності, організацією виставок вишивки, писанок, різьблення по дереву, виставкою-пригощанням національних страв. Збереглася традиція супроводжувати сімейні свята й урочистості народними піснями, танцями, розвагами.

Відомий фольклорист та етнограф Олекса Воропай, який довгі роки прожив на еміграції, у своїй праці "Звичаї нашого народу" зазначає: "Звичаї, а також мова – це ті найміцніші елементи, що об'єднують окремих людей в один народ, в одну націю. Усна народна творчість також може служити класичним прикладом єдності між усіма українськими землями. Ця спільність мови та звичаїв завжди була тими вузлами, які зв'язували наш народ, коли він був штучно поділений державними кордонами" [2, с. 5-6].

У східній українській діаспорі – в державах, що виникли на теренах пострадянського простору – відродження культурно-національного життя українців почалося з шкільництва. Такі громадські інститути, як Науковий центр україністики в Башкортостані та Товариство шанувальників української культури "Кобзар", Українське товариство Киргизької Республіки "Берегиня", Товариство української культури в республіці Молдова, Томський центр української культури "Джерело" та Український національно-культурний центр "Промінь" у Самарі свідчать про

початки демократизації суспільств нових незалежних держав і про відродження етнічності українців східної діаспори. Стислу інформацію про українські церкви, громади, музеї, бібліотеки, художні колективи, українські школи поміщено у двотомнику "Українці в світі" [12].

Процес культуротворення, що тривав в українській діаспорі, став вагомим складовою українського культурного простору. Його головною метою була духовна консолідація українців усього світу в інтересах відродження, збереження й примноження національно-культурних традицій власного народу. Це сприяло збереженню цілісності української культури, а в умовах незалежності – активізації державотворчого потенціалу, зміцненню позицій українських організацій у країнах поселення, а України – у світовому співтоваристві.

Народна культура передавалась від покоління до покоління. Це було важливим фактором єдності народу та показником етнічної, національної особливості й самобутності серед інших культур і народів. Українська фольклорно-етнографічна традиція живе, поширюється й твориться як в середовищі українців на матерній землі, так і в діаспорі – Північній Америці, Канаді, Аргентині, Австралії, у європейських країнах, в країнах СНД та ін. Тому творчість української діаспори, фольклор діаспори є складовою загальноукраїнського фольклорного масиву й національної культури [8, с. 153].

Отже, перебуваючи далеко від України, зарубіжні українці є носіями і творцями нашої культури, наших традицій і, звісно, цей набір відтворюють у своїй діяльності. С. Грица припускає, що "багата система поетичних паралелізмів у фольклорі українців є виявом надчутливої реакції на навколишнє середовище, "первної" прив'язаності до нього, способом його персоніфікації" [3, с. 20]. Зрозуміло, що для дослідників етнографії, фольклору у сучасному українському зарубіжжі є цікавою позиція збереження прадавніх, реліктових етнокультурних явищ та творення нових.

Таким чином, українці за кордоном – це невід'ємна частина української нації, яка презентує та розширює українську культуру й мову у світі. На сучасному етапі розбудови нашої незалежної держави є очевидним необхідність консолідації спільних зусиль України і діаспори, залучення світового українства для утвердження позитивного іміджу нашої держави у світі.

Список використаних джерел

1. Винниченко І. Українці в державах колишнього СРСР: Історико-географічний нарис / І. Винниченко. – Житомир, 1992;
2. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис / О. Воропай. – Київ: "Оберіг", 1993. – 590 с.
3. Грица С. Міграції фольклору (3 привою іммігрантських пісень з Канади) / С. Грица // Фольклор українців поза межами України: зб. наук. статей. – К., 1992. – 548 с.
4. Євтух В., Камінський Є., Ковальчук О., Трощинський В. Зберігаючи етнічну самобутність / В. Євтух, Є. Камінський, О. Ковальчук, В. Трощинський // Українці: Історико-етнографічна монографія у двох книгах. Книга 1. – Опішне: українське народознавство, 1999. – 528 с.
5. Заставний Ф. Д. Українська діаспора. / Ф. Д. Заставний – Львів: Світ, 1991. – С. 23-24.
6. Історія української культури. Навчальний посіб. / За ред. О. Ю. Павлової – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 343 с.
7. Наріжний С. "Українська еміграція: Культурна праця української еміграції між двома війнами" / С. Наріжний. – Прага, 1944 р.
8. Сорочук Л. В. Фольклорна традиція в українському зарубіжжі: форми збереження та культуропредставлення / Л. В. Сорочук // Українознавчий альманах. Випуск 7. – К., 2012. – С. 152-155.
9. Трощинський В. Міжвоєнна українська еміграція як історичне і соціально-політичне явище / В. Трощинський. – Київ, 1994;
10. Українська діаспора: Наук. Зб. – Київ, Чикаго, 1992-1994.
11. Українці у зарубіжному світі / За ред. А. Шлепакова. – Київ, 1991;
12. Українці в світі. Довідкове видання / Автори-упорядники В. М. Воронін, С. А. Дроздовська. – К.: Український центр духовної культури, 2005. – 142 с.

Л. Сорочук, канд. філол. наук, науч. сотр.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко (Киев, Украина)

СОЦИОКУЛЬТУРНАЯ ЖИЗНЬ УКРАИНСКОЙ ДИАСПОРЫ КАК ФАКТОР СОХРАНЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ В ЗАПАДНОМ МИРЕ

В статье исследуется проблема функционирования и сохранения украинской народной традиции в условиях миграции. Изучается специфика украинского культуросоцидания за пределами Украинского государства.

Ключевые слова: этнокультурное наследие, диаспорная культура, фольклорное приобретение украинцев, украинцы-эмигранты.

L. Sorochuk, Phd, Researcher
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

SOCIAL AND CULTURAL LIFE OF THE UKRAINIAN DIASPORA AS A FACTOR OF PRESERVATION OF THE NATIONAL CULTURE IN THE WESTERN WORLD

In the article the problem of functioning and preservation of the Ukrainian folk traditions in the migration's milieu is considered. The specificity of the formation of the Ukrainian culture outside the state is investigated.

Key words: Ethno-cultural heritage, Diaspora's culture, Folklore heritage of Ukrainians, Ukrainian immigrants.

УДК 111 (477) (09)

Л. Ковтун, здобувач
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ІДЕЯ ЕМАНАЦІЇ СВІТЛА У СВИТОГЛЯДНИХ УЯВЛЕННЯХ ЛЮДНОСТІ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

У центрі уваги дослідження представлені особливості світосприйняття людності Київської Русі. Міфологічна модель світла як язичницька ідея віднаходить своє яскраве відображення також і в християнській традиції. Розглядаються світоглядні рівні формування образу світла як ціннісного пріоритету культури русинів-українців у контексті сакрального простору Київської Русі.

Ключові слова: світоглядні уявлення, еманация світла, києворуська традиція.

Одним з найбільш значимих світоглядних уявлень у давніх культурах визначається еманация світла як "першовиток" просторово-часового коду тих ціннісних ідей, які проєктуються на всі рівні світогляду в процесі пізнання світу людиною. Особливо важливим постає дослідження генези образу світла як можливості реконструкції універсальної системи міфологічного та релігійного (християнського) світоглядів. У контексті визначеного вивчається проблема багатогранних рівнів взаємодії духовного та мистецького світу у різних виявах давньоруського світорозуміння.

Універсальну систему міфологічних уявлень вивчали О. Афанасьєв, М. Драгоманов, В. Иванов, М. Костомаров, Л. Леві-Брюль, К. Леві-Строс, М. Попович, Н. Толстой, В. Топоров, О. Фамінцин та ін. Семантика світлонайменувань у системі кольоровизначень мовної картини світу давньоруської традиції досліджувалася в працях Е. Губенка, І. Кулікової, Е. Мішенькіної та ін. Особливу увагу дослідженням концептуальних питань християнського світогляду у формуванні уявлень еманацийної моделі світла давньоруської культури приділяли В. Горський, В. Овсійчук, О. Пономаренко, Т. Голіченко, П. Білоус, А. Виговська та ін.

Міфологічний світогляд, за Л. Леві-Брюлем, являє собою систему гармонійно обумовлених протиріч, суперечностей, колізій. У своїй праці "Структура міфів" К. Леві-Строс виділяє систему опозицій у міфологічному мисленні. Представники російської школи структуралізму (Н. Арутюнова, В. Топоров, Б. Успенський та ін.) висунули ідею творення міфологічної картини світу згідно взаємодії бінарних опозицій [20, с. 7-10]. Тому міфологічний світогляд у своїй основі формується на дуальному осмисленні світу – просторових (світло/темрява, білий/чорний, верх/низ, схід/захід, зло/добро та ін.), часових та інших світоглядних рівнів. Більшість вчених відзначає, що завдяки впливу християнських ідей на міфологічний світогляд особливо загострюється дуальне розуміння світу, в основі якого відбувається конкретизація божественного позитивного начала з концептуалізацією есхатологічної картини світу.

Основоположні ідеї єдності світу функціонують у світоглядній системі, яку визначає ідея еманация світла як

сутність єдності космогонічних уявлень про божественне начало світотворення. Поняття еманация світла (від лат. *emanation* – витікання) визначає онтологічну сутність першоджерела божественного світла в проєкції на різні світоглядні сфери культурних універсалій – пізнання трансцендентного світу, софійності, любомудрія, освіти, блага та ін. Псевдо-Діонісій Ареопагіт розробляв метафізику світла у візантійській теорії кольору. "Світло – як чуттєво-сприйняте, так і духовно – в першу чергу пов'язане з Благом, яке є життєдайною якістю Бога", відмінність світла від прекрасного богослов вбачає у здатності світла "прикрашати неприкрашене" та "надавати вигляд не маючого його". Відповідно, світло визначається в системі Ареопагіта більше як дія, причому дія, спрямована на удосконалення, що повністю зіставлене з Благом, одним із проявів єдності духовної досконалості – Істини, Добра та Краси. Саме таке розуміння світла у значенні дії, що проявляється із-зовні і спрямована на досягнення духовного ідеалу, пізніше буде прийнята Руссю, співзвучна з візантійським розумінням спасіння у якості постійної дії" [21]. У праці "Первозданна сутність" О. Лосєв визначає першою та виразною особливістю метафізики світла категорію білого світла як світла первозданної міфологічної сутності та категорію кольору – як явище вторинне після світла, загострюючи увагу на єдності світлового потоку та "матерії" категорії кольору.

Проблему еманация світла у якості фундаментальної ідеї слов'янської культури, яка підносить єдність Істини, Добра та Краси, досліджує О. Солдатенкова. Формотворчий аспект ідеї світла та темряви як "статусу ключової ідеї" культурно-значимої інформації в мовній картині світу аналізується у праці Ж. Полежаєвої [16]. Є. Мостепаненко особливу увагу приділяє вивченню світоглядно-філософського підґрунтя універсальних моделей єдності світла та темряви. У дослідженнях колористичної картини світу давньоруської культури вагоме значення посідає світоглядна конкретизація еманацияної моделі світла.

Онтологічний та гносеологічний аспекти колористичних характеристик у контексті світоглядних уявлень підкреслює Е. Гмізіна у дослідженні "Колір в культурі Давньої